

JOSEP NEBOT I PÉREZ

Un vila-realenc en la Renaixença

per EMILI M. OBIOL MENERO

A més del carrer que hi té dedicat per “La Huerta” i de la carta-pròleg que escriu a la “Historia de Villarreal” del seu nebot Benito Traver, poc sabem d'aquest singular personatge. Sarthou Carreres el qualificà de “hijo ilustre contemporáneo” i Sanchis Guarner de “seudo-erudit”.

Fill de pare mestre, va nàixer a Vila-real (*Villareal* segons ell) el 17 d'abril de 1853. Benito José Nebot Pérez, (*Joseph* quan escrivia en valencià), que aviat es queda orfe, estudià Gramàtica llatina a Castelló de la Plana i segons ensenyaments al Seminari Central de València, per després abandonar la carrera eclesiàstica i estudiar gramàtica i filosofia. Entre 1870-1874 cursà farmàcia a Barcelona on es llicencià per, més tard, obrir l'oficina corresponent al seu poble. Poble, *Vila* li agradava dir-li, que juntament amb *Madre* i *Patria* eren per ell paraules *veneradas* i *sacrosantas* com escriu al llibre de Traver.

Entre el 1881 i 1885 publicà sovint a *Revista de Castellón* i des de que marxà a València el 1888 fou redactor de *El Correo de Valencia*. El 1890 ingressà, prèvia oposició, al cos d'arxiviers,

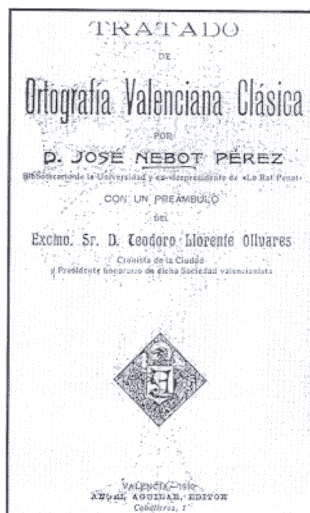
bibliotecaris i arqueòlegs, assumint el càrrec de bibliotecari de la Facultat de Medicina de la Universitat de València (1892). Fou vice-president de la societat valencianista “Lo Rat Penat”, un dels primers gramàtics vulgaristes valencians i un intel·lectual compromés amb el moviment de la Renaixença. Casà amb Àngela Sabater Algar i en segones núpcies amb Maria Gràcia Guinot Monzó. Tingué cinc fills: Josep, Joan, Juli, Àngela i Josep Pasqual. Va morir a València el 24 de març de 1914.

Nebot fou, bàsicament, un home de lletres i de llibres. Era un entusiasta del seu país i del seu idioma units a través de la literatura. L'obra i ideologia de Nebot, òbviament no pot ni de deslligar-se del seu temps: el moviment conservador, valencianista i rural-burgés de la Renaixença a València. És per això que descontextualitzar-lo, com han fet alguns, és ignorar o manipular el seu ideari del que cal fer una anàlisi diacrònica.

Escrigué molt i de temàtiques diferents. Féu poesia, per exemple i

entre d'altres composicions: sonets (*En el Segon Centenar de la mort de Calderón de la Barca*; *El futuro Puerto de Castellón*), odes (*A la Libertad*) i dècimes (*A Don Quijote*). També teatre (*Les Companyies*, *La pobreza victoriosa*), contes (*Juanita*), assaig històric (*La quema de Villarreal*, *Protohistoria Valenciana*) i geogràfic (*Algunos datos para el estudio etnográfico de la provincia de Castellón*) i allò que aleshores es deia història novel·lesca (*Cándido García*, *Colección de cuentos*). Lògicament no desassistí la seua formació com a boticari (*Plantas medicinales cuyo cultivo conviene adoptar en el reino de Valencia*), ni la seua professió de bibliotecari (*Catálogo de los libros que componen la Biblioteca de la Facultad de Medicina de Valencia*).

Però la passió d'En Nebot, malgrat escriure quasibé sempre en castellà, fou la seua llengua. I ací comença la polèmica amb Nebot. D'ell ha trascendit la seua visió secessionista de la llengua, però entenc que cal revisar el seu ideari al respecte. Dues èpoques com a mínim

EL FARMACÉUTIC BENITO JOSÉ NEBOT PÉREZ

n'hi han en l'obra de Nebot: una primera en la qual es troba còmode dins la unitat de la llengua i una altra posterior a 1888, quan es trasllada definitivament a València, on, dintre de la confusió, va guanyant terreny el principi secessionista. En la primera etapa diu en *Notas filológicas de la Plana* (1883):

“...En efecto; si como todos creemos, no es el valenciano un dialecto del español ó castellano sino del lemosín, ó, mejor dicho este mismo idioma modificado por el tiempo,... ¿por qué á ciertas letras de su alfabeto se les han de dar sonidos puramente castellanos como se hace en la ciudad del Turia, en vez de los propios del lemosín y catalán, que reciben no sólo en la Plana y el Maestrazgo, sino en la mayor parte de los pueblos valencianos?”

Més encara, al comentar les parles dels pobles de la Plana diu de Nules:

“...suelen hacer las vocales más abiertas...su modo de pronunciar parece algo catalanizado”.

Tanmateix ja en els *Apuntes para una Gramática valenciana popular* (1894) s'hi observen els dubtes i la transició:

“...creo sinceramente que ha llegado el momento de escribir dos gramáticas valencianas diferentes: la hierática y la demótica, es decir la literaria y la popular. La primera, que la escriba Lo Rat Penat, o quien tenga autoridad para ello (si no se quiere adoptar la catalana literaria, que sería tal vez lo más prudente), y la segunda, que hoy, damos al público...”.

El criteri, relativament normal aleshores, de diferenciar gramaticalment la parla del llenguatge escrit, el féu profunditzar en la divergència idiomàtica valencià-català-castellà ja explícita al *Tratado de Ortografía Valenciana Clásica* (1910). El *Tratado* fou l'obra magna de l'autor però la realitat és que ningú la tingué en compte. Teodor Llorente en el pròleg li fa duríssimes crítiques mostrant el *disentimiento* respecte les teories del *amigo Nebot* tot dient:

“...siendo dialectos diferentes de un mismo idioma la lengua que se

habla en Cataluña, Mallorca y Valencia...el lenguaje literario pudiera y debiera ser único para estos países, como lo fue en los siglos que más floreció...

Encara així Nebot en el seu panegíric secessionista i ple de confusió respecte del que són llengües, dialectes, parles, normes i el paper que hi deuen jugar les gramàtiques diu que:

“...el valenciano y el catalán tienen un común origen... (si bé) los valencianos tenemos desde antiguo nuestra lengua propia y especial...diferente a la catalana, la aragonesa, la castellana, la murciana y la baleárica...”.

En realitat la lectura actual i objectiva de l'obra de Nebot, mostra

ben a les clares que, quasibé un segle després, seguim arrossegant bona part de les seues indefinicions. Salvant les distàncies temporals, en conjunt, i vistes que les diferències que addueix Nebot són contades, gens importants i, de vegades errònies, pot dir-se que reconeixia la unitat de la llengua, rebutjava el nom de català a casa nostra, i defensava una flexibilitat normativa, jo afegiria que sobretot en lèxic i morfologia, que ell revestia de secessionisme lingüístic a l'igual que ho feia al dir que l'aragonés o el murcià eren llengües distintes del castellà.

En conjunt, un intel·lectual valencianista de la Renaixença que Vila-real hauria de redescobrir.

ELS INTEL·LECTUALS VALENCIANS CONSERVADORS I CENTRISTES APLEGATS AL SALER EN UNA PAELLA HOMENATGE A MENÉNDEZ Y PELAYO (1903). A LA SEGONA FILA. ASSEGUTS, TEODOR LLORENTE I MARCELINO MENÉNDEZ (TERCER I QUART). JOSEP NEBOT ESTÀ DRET A L'ESQUERRA, EL PRIMER DE LA TERCERA FILA

EL CARRER JOSÉ NEBOT A VILA-REAL